C/2025/769

11.2.2025

Avizul Comitetului Economic și Social European

Politica în domeniul apei: capacitarea tinerilor, a femeilor, a populațiilor indigene și a comunităților locale

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2025/769)

Raportoare: **Milena ANGELOVA**

Coraportor: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Consilieri	Ioannis N. GRIGORIADIS (pentru coraportor) Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (pentru raportoare)
Decizia Adunării Plenare	18.1.2024
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	12.11.2024
Data adoptării în sesiunea plenară	4.12.2024
Sesiunea plenară nr.	592
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	189/2/6

1. Concluzii și recomandări

1.1. În siajul avizului CESE privind diplomația albastră ([1]), prezentul document își îndreaptă atenția asupra tinerilor, femeilor, populațiilor indigene și comunităților locale (inclusiv asupra migranților și persoanelor cu handicap), deoarece aceste categorii de populație sunt unele dintre cele mai vulnerabile la stres hidric. Pe de altă parte, ele au un potențial considerabil – dar neexploatat – de a contribui la gestionarea durabilă a apei, de a transforma apa într-un instrument al păcii și stabilității și, ca atare, de a contribui la diplomația albastră.

1.2. După exemplul apelului pentru o Europă globală care să valorifice puterea parteneriatelor ([2]) și salutând numirea comisarului UE pentru mediu, reziliență în domeniul apei și o economie circulară competitivă, CESE invită UE să acorde atenția cuvenită acestor grupuri în relațiile sale externe și în cooperarea sa internațională și propune un ***program emblematic de parteneriat pentru a aborda modalitățile de a le capacita într-un mod integrat***, așa cum se explică în mod mai detaliat la punctul 4.4 de mai jos.

1.3. Accesul la apă curată, educație, locuri de muncă și participarea la procesul de elaborare a politicilor sunt elemente-cheie ale capacitării. Îmbunătățirea accesului la serviciile privind apa, salubritatea și igiena (WASH) este esențială, deoarece eliberează timp pentru educație și formare profesională și generează posibilități mai diversificate de a ocupa forța de muncă și de a contribui la gospodărirea apelor și la politicile din domeniu. Noile tehnologii, împreună cu cunoștințele tradiționale locale (utilizate și aplicate în mod respectuos) și finanțarea adecvată și direcționată sunt factori necesari ai capacitării, în timp ce convențiile internaționale privind drepturile omului, munca, combaterea corupției și mediul oferă cadrul juridic în acest sens. Campaniile de informare cu privire la aspectele legate de apă contribuie, de asemenea, la capacitare.

([1]) JO C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.
([2]) Orientările politice ale președintei von der Leyen, iulie 2024.

1.4. Capacitarea tineretului necesită o perspectivă pozitivă pentru viitor în termeni de educație și forță de muncă, începând cu învățământul primar și până la formarea profesională și la învățământul superior. Pe lângă competențele legate de apă, tinerii ar trebui să fie înzestrați cu competențe civice, cetățenești și antreprenoriale de ordin generic, astfel încât să poată contribui la gospodărirea apelor, la ocuparea forței de muncă și la elaborarea politicilor, în calitate de vectori ai schimbărilor actuale și de viitori factori de decizie ([3]). În unele comunități, cum ar fi populațiile indigene, tinerilor le revin sarcini de conducere atribuite de propriile comunități, iar aceste experiențe pot oferi învățăminte utile.

1.5. Serviciile WASH adecvate sunt fundamentale pentru capacitarea femeilor, având în vedere că, în majoritatea zonelor puternic afectate de stres hidric, femeile și tinerele fete sunt cele cărora le revine sarcina să găsească soluții, în detrimentul educației, formării, perspectivelor lor de angajare și dezvoltării lor personale. Egalitatea de gen deplină în educație, muncă, exercitarea autorității și antreprenoriat reprezintă un alt factor vital. Trebuie să se acorde atenția cuvenită creării unor condiții de muncă decente, inclusiv prevenirii discriminării și hărțuirii. Pentru ca antreprenoriatul în rândul femeilor să fie posibil, trebuie asigurat accesul egal la infrastructură, terenuri și finanțare și trebuie instituite condiții pentru ca activitatea economică să se desfășoare fără corupție. De asemenea, femeile ar trebui încurajate și sprijinite să dețină funcții de conducere în politică, afaceri și în toate organizațiile care contribuie la gospodărirea apelor și la diplomația albastră.

1.6. Sunt necesare platforme concrete pentru un dialog semnificativ între grupurile indigene și administrațiile naționale sau locale și pentru o implicare mai proactivă și mai sistematică a populațiilor indigene în procesele de cooperare internațională. Comunitățile locale trebuie să aibă acces la infrastructură, informații și educație și formare, iar organizațiile societății civile (OSC) de la nivel local ar trebui să fie implicate în procesele locale de elaborare a politicilor, asigurând participarea și capacitarea grupurilor indigene ([4]).

1.7. Tehnologiile albastre și digitale sunt esențiale pentru a îmbunătăți gospodărirea apelor și accesul la apă curată și salubritate. Având în vedere caracterul crucial al sistemelor hidrice, energetice și digitale și interconexiunile dintre ele, infrastructura trebuie dezvoltată în mod integral. Protecția surselor de apă, conservarea zonelor umede ([5]), prevenirea și controlul poluării și biocontaminării sunt vitale pentru gestionarea durabilă a apei. Multe grupuri indigene continuă să aplice o etică riguroasă a gospodăririi apelor, iar implicarea lor este esențială pentru a face față provocărilor tot mai mari legate de apă.

1.8. Parteneriatele semnificative și finanțarea sunt esențiale pentru a dezvolta infrastructura și educația și a consolida capacitățile, în general. Atât fondurile UE, cât și programele donatorilor naționali joacă un rol esențial în acest sens, iar coordonarea este esențială pentru crearea de sinergii și valorificarea la maximum a resurselor alocate. Este important să se facă schimb de bune practici și să se ofere stimulente pentru programele donatorilor, astfel încât acestea să finanțeze în continuare sectorul apei și să includă râurile, lacurile și alte ecosisteme de zone umede, dat fiind că este vorba de resurse de apă de o importanță vitală. De asemenea, este necesar să se cartografieze și să se monitorizeze utilizarea fondurilor și să se garanteze că finanțările sunt eficace și vin în sprijinul capacitării grupurilor vulnerabile.

2. **Context general și domeniu de aplicare**

2.1. Prezentul aviz din proprie inițiativă este o continuare a avizului CESE privind diplomația albastră ([6]), pe baza rolului central al acesteia în inițiativa CESE care solicită UE să se concentreze asupra apei ca resursă tot mai limitată, cu o importanță esențială pentru viitorul global, și să promoveze un Pact albastru pentru a spori securitatea, reziliența și durabilitatea legate de apă, atât în UE, cât și la nivel mondial ([7]).

([3]) De exemplu, Inițiativa cetățenească europeană pentru reziliența la stresul hidric și utilizarea înțeleaptă a apei în Europa: https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000010_ro.
([4]) UWASNET în Uganda este un bun exemplu – https://uwasnet.org/.
([5]) Convenția privind zonele umede, adoptată în 1971 și căreia i s-au alăturat 172 de țări din întreaga lume, contribuie, de asemenea, la capacitarea grupurilor vulnerabile: https://www.ramsar.org/news/empowering-women-restoring-wetlands-go-hand-hand.
([6]) JO C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/862/oj?locale=ro.
([7]) JO C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.

2.2. Apa este esențială pentru viața și demnitatea umană, ONU recunoscând accesul la apă și la salubritate ca un drept fundamental al omului. Protejarea râurilor, a lacurilor, a zonelor umede și a acviferelor ([8]) și asigurarea unor servicii WASH adecvate, accesibile și la prețuri abordabile sunt imperative pentru sănătatea publică și dezvoltarea umană. Cu toate acestea, stresul hidric, problemele și riscurile de la nivel global sunt în creștere din cauza gestionării nesustenabile a resurselor de apă, a crizei climatice și a creșterii rapide a populației ca urmare a ratelor ridicate ale natalității sau a migrației din alte țări. Date fiind aceste evoluții, apa a devenit recent un atu strategic esențial.

2.3. Politica în domeniul apei nu poate fi luată în considerare în mod izolat, pentru că apa este o parte intrinsecă a producției alimentare, energetice și industriale și se împletește cu aspecte legate de sănătate, climă, biodiversitate și alte aspecte legate de mediu. În plus, ea prezintă dimensiuni importante de gen, intergenerațională și interculturale. Apa este vitală: fără ea nu există viață. Ea este o componentă indispensabilă a tuturor obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Agendei 2030 a ONU. Politica în domeniul apei ar trebui, prin urmare, să fie considerată nu numai un domeniu de politică propriu, ci și o dimensiune orizontală care să fie integrată în toate politicile, astfel cum se solicită în principiul 1 din Declarația CESE privind Pactul albastru european ([9]). Trebuie să avem grijă cu toții cum acționăm înainte ca apa să devină o raritate.

2.4. Tinerii, femeile, populațiile indigene și comunitățile locale (inclusiv migranții și persoanele cu handicap) sunt printre cele mai vulnerabile grupuri și suferă consecințele cele mai grave în zonele cele mai afectate de stres hidric. Ca atare, aceste grupuri trebuie să beneficieze de o atenție sporită în noile strategii și politici privind apa și în cooperarea internațională, pentru a se asigura o aprovizionare adecvată, accesibilă și la prețuri abordabile cu apă curată și servicii WASH, un mediu de viață sănătos și, în consecință, dezvoltarea socială pentru toți. Pe de altă parte, aceste grupuri au un potențial considerabil și neexploatat de a contribui la gestionarea durabilă a apei și la prevenirea și soluționarea conflictelor legate de apă, pe baza experienței, practicilor și abordărilor proprii în materie de gestionare a terenurilor. Grupurile menționate pot servi drept actori și vectori esențiali și ar trebui să fie recunoscute atât la nivel decizional, cât și la nivel operațional.

2.5. Deși există puncte nevralgice de stres hidric semnificative în interiorul frontierelor UE, natura amplă și gravă a stresului hidric la nivel mondial și tensiunile și conflictele aferente necesită un proces de reflecție, acțiuni și soluții globale, puse în aplicare prin cooperare internațională. Acest lucru este deosebit de important în cazul corpurilor de apă transfrontaliere și al resurselor de apă comune, astfel încât apa să poată deveni un instrument al păcii, mai degrabă decât un factor de conflict.

2.6. Problemele legate de apă din afara teritoriului Uniunii afectează și UE (direct sau indirect) și oferă un stimulent puternic pentru o diplomație albastră activă prin intermediul relațiilor sale externe, inclusiv al parteneriatelor internaționale și al cooperării multilaterale în cadrul sistemului ONU (de exemplu FAO, OMS, UNESCO, OIM, ONUDI, PNUD).

2.7. Sunt necesare eforturi specifice pentru a aborda deficitul grav de apă din multe părți ale Africii Subsahariene, nu doar pentru că este o situație alarmantă care reflectă într-adevăr provocările globale, ci și pentru că problemele cu care se confruntă Africa vor ajunge, mai devreme sau mai târziu, la frontierele UE. De exemplu, este probabil ca deficitul de apă și conflictele conexe să genereze fluxuri masive de migrație din Africa către UE, iar fluxurile migratorii semnificative pot avea impact și asupra zonelor cu stres hidric din Africa și din regiunea Orientului Mijlociu și a Africii de Nord (MENA), amplificând astfel presiunea. Acest aspect evidențiază complexitatea migrației induse de schimbările climatice și de apă și obligă UE să o abordeze proactiv și în timp util.

2.8. CESE subliniază că provocările referitoare la apă au un caracter amplu, divers și complex. Seceta reprezintă o altă problemă din ce în ce mai mare pentru mai multe regiuni, inclusiv Orientul Mijlociu, Asia Centrală și America Latină. În același timp, caracterul tot mai neregulat al precipitațiilor creează dificultăți suplimentare. Multe țări din Europa, Africa, Asia și America Latină, precum și unele țări insulare sunt expuse unor inundații frecvente, cu efecte devastatoare. Este o responsabilitate vitală a autorităților publice să pună la dispoziția persoanelor afectate sisteme timpurii de alertă și practici de răspuns la situații de urgență, utilizând în mod optim noile tehnologii pentru a salva vieți și pentru a ajuta comunitățile expuse să supraviețuiască.

([8]) Convenția privind zonele umede este un tratat interguvernamental care oferă cadrul pentru a conserva și utiliza rațional toate zonele umede și resursele aferente. Termenul „zone umede” cuprinde râuri, lacuri, turbării, iazuri, mlaștini și toate zonele umede costiere. Cf. https://www.ramsar.org/.

([9]) https://www.eesc.europa.eu/ro/initiatives/eu-blue-deal.

2.9. Deteriorarea calității apei este o problemă tot mai importantă, deoarece pune în pericol sursa de venit a comunităților locale din multe zone. Corpurile de apă, râurile, lacurile și acviferele transfrontaliere transportă adesea poluanți dintr-o țară sau regiune în alta, fenomen cauzat și de lipsa de cunoștințe și de infrastructuri, ceea ce nu numai că afectează condițiile de viață ale multor persoane, ci generează și tensiuni între țări.

3. **Recunoașterea nevoilor și a potențialului tinerilor, femeilor, populațiilor indigene și comunităților locale (inclusiv ale migranților și persoanelor cu handicap)**

3.1. ***Aspecte esențiale și factori-cheie ai capacitării***

3.1.1. Mijloacele de protejare a grupurilor vulnerabile, de îmbunătățire a condițiilor lor de viață în zonele cu stres hidric și de valorificare în continuare a potențialului lor de a acționa și influența sunt similare pentru toate grupurile. Printre elementele-cheie se numără accesul la apă curată și salubritate, sensibilizarea, educația și formarea pentru îmbunătățirea participării pe piața forței de muncă și a ocupării forței de muncă, spațiile sigure create pentru schimbul de cunoștințe și participarea la procesul de elaborare a politicilor, toate acestea fiind facilitate și sprijinite prin noi tehnologii, finanțare adecvată și norme adecvate.

3.1.2. Accesul adecvat la servicii WASH oferă mai multe oportunități pentru o viață mai bună prin prevenirea igienei precare și a contaminării surselor de apă și prin îmbunătățirea accesului la apă potabilă curată. Acest lucru este valabil în special pentru femei și tinerele fete, deoarece lor le revine, de obicei, greaua sarcină de a găsi soluții la problemele legate de apă, în virtutea tradiției și a normelor sociale. De asemenea, în multe zone cu stres hidric, o mare parte dintre femei și tineri lucrează în agricultură în zone afectate de deficitul de apă.

3.1.3. Educația și dezvoltarea competențelor sunt alte elemente esențiale ale capacitării. Dacă accesul adecvat la apă eliberează timp pentru educație, aceasta, la rândul ei, sporește capacitatea de a contribui la gestionarea durabilă a apei și la asumarea unui rol de lider în acest sens și generează posibilități mai diversificate de ocupare a forței de muncă. Trebuie să se pună la dispoziție o gamă largă de oportunități educaționale și de formare pentru a răspunde nevoii de competențe legate de apă, de la competențe de bază la competențe profesionale de nivel înalt, în funcție de împrejurări și ambiții, asigurând astfel și poziția de lider a UE în materie de tehnologii care utilizează apa în mod eficient. Pe lângă educația formală, ar trebui încurajată puterea exemplului, ar trebui consolidate rețelele inter pares și ar trebui să se asigure o învățare mai aprofundată cu ajutorul mentoratului, prin transferul și schimbul de cunoștințe și experiență.

3.1.4. Cu toate acestea, grupurile vulnerabile nu ar trebui să fie văzute doar ca o țintă a eforturilor de educație și formare. Aceste grupuri dispun de competențe, cunoștințe și experiențe specifice care pot contribui la îmbunătățirea gospodăririi apelor și a procesului de elaborare a politicilor. Acest aspect amplifică importanța implicării lor în procesele de planificare, de luare a deciziilor, de punere în aplicare și de evaluare a politicilor. În acest scop, structurile decizionale trebuie să permită o interacțiune și o implicare autentice și eficace, care să includă perspective diverse, dincolo de simple informări descendente sau de consultări unilaterale ascendente.

3.1.5. Participarea acestor grupuri la diplomația în domeniul apei a avut loc în principal prin legături între actorii societății civile. Este important ca acest tip de diplomație albastră neoficială ([10]) să fie consolidat în continuare, dar și ca perspectivele locale să fie conectate la diplomația guvernamentală oficială ([11]). Astfel se poate garanta că grupurile vulnerabile se fac efectiv auzite, că interesele lor sunt luate în considerare și că potențialul lor este valorificat.

3.1.6. Noile tehnologii oferă un nou impuls, atât în îmbunătățirea gospodăririi apelor, cât și în capacitarea grupurilor vulnerabile. Tehnologiile albastre inovatoare oferă noi mijloace de dezvoltare a aprovizionării cu apă, de prevenire a deficitului de apă și a poluării și de pregătire pentru riscuri legate de apă, inclusiv pentru condiții meteorologice extreme cauzate de schimbări climatice. Tehnologiile digitale reprezintă o parte esențială a acestor soluții, iar adoptarea lor oferă totodată și abordări

([10]) Diplomația neoficială sau paralelă este practica actorilor nestatali care utilizează tactici de soluționare a conflictelor (cum ar fi atelierele și dialogurile) pentru a reduce „furia, tensiunea sau teama care există” între grupurile aflate în conflict. Aceste „contacte neguvernamentale, informale și neoficiale” oferă cadrul găzduirii de activități precum atelierele și dialogurile pentru a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea între cetățeni.

([11]) Diplomația oficială este considerată, de obicei, principalul instrument de instaurare a păcii de care dispune politica externă a unui stat. Ea este practicată de diplomați, înalți funcționari guvernamentali și șefi de stat și vizează influențarea structurilor de putere politică.

mai incluzive ale educației, comunicării și participării. Întrucât electrificarea este o cerință de bază, așa cum este cazul pentru distribuția apei și conexiunile digitale, infrastructura de apă, infrastructura energetică și infrastructura digitală trebuie dezvoltate împreună pentru a crea o societate inteligentă în domeniul apei ([12]). Campaniile de informare privind utilizarea durabilă a apei, protecția surselor de apă și dezvoltarea unor modele inteligente în domeniul apei pot facilita și mai mult soluțiile integrate referitoare la apă.

3.1.7. Parteneriatele semnificative și finanțarea aferentă joacă un rol esențial în dezvoltarea infrastructurii, a educației și formării și, în general, în consolidarea capacităților în domeniul apei. De asemenea, accesul la finanțare este o condiție prealabilă pentru antreprenoriat și dezvoltarea întreprinderilor. Alături de fondurile UE, agențiile naționale și finanțarea cooperării internaționale pentru dezvoltare joacă un rol esențial în acest sens; coordonarea strânsă creează sinergii și contribuie la obținerea unor rezultate mai bune. Este vital să se facă schimb de bune practici și să se stimuleze programele donatorilor naționali pentru a le corela mai bine cu nevoile locale. De asemenea, este necesar să se cartografieze și să se monitorizeze utilizarea fondurilor și să se garanteze că finanțarea este eficace și sprijină capacitarea grupurilor vulnerabile, inclusiv prin aprovizionare cu apă, educație și sensibilizarea cu privire la aspecte legate de apă, cum ar fi nevoia de salubritate și de prevenire a poluării.

3.1.8. Convențiile internaționale privind drepturile omului, munca, combaterea corupției și mediul oferă cadrul juridic pentru a proteja și capacita grupurile vulnerabile și subreprezentate din perspectiva aspectelor legate de apă. Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a pune în aplicare aceste norme în toate țările și în toate proiectele. De asemenea, este important ca grupurile vulnerabile să fie ele însele sensibilizate în legătură cu drepturile și oportunitățile legate de apă, combătându-se totodată stereotipurile și propaganda părtinitoare.

3.2. *Fructificarea potențialului tinerilor*

3.2.1. Din populația mondială actuală de opt miliarde de oameni, aproximativ 1,8 miliarde au vârste cuprinse între 10 și 24 de ani, iar acest număr este în creștere ([13]). Având în vedere că marea majoritate a acestei grupe de vârstă trăiește în economii de piață emergente, unde reprezintă o mare parte a populației, tinerii au o importanță crucială, atât ca public-țintă, cât și ca actori ai politicii în domeniul apei. Pentru a îmbunătăți oportunitățile de care dispun, este nevoie de o gamă largă de măsuri, un exemplu în acest sens fiind inițiativa de a-i ajuta pe tinerii din Uganda să fie mai bine instruiți și calificați și să aibă acces la hrană și apă pentru a asigura o nouă generație inspirată de credință, speranță și dragoste, care să transforme comunitățile în care trăiesc ([14]).

3.2.2. Creșterea populației înseamnă o creștere a presiunii asupra resurselor de apă și nevoia de a identifica atât riscurile existente, cât și pe cele viitoare la adresa surselor de apă. Acest lucru evidențiază necesitatea de a îmbunătăți cunoștințele, înțelegerea și competențele legate de accesul la sursele de apă și de protecția acestora și, ca atare, importanța gestionării durabile a apei. Deși tinerii se așteaptă la condiții de viață adecvate și la o perspectivă de viitor favorabilă în profesie și la locul de muncă, ei sunt, totodată, dispuși să contribuie la dezvoltarea pozitivă și la reziliența comunităților și țărilor lor, fiind adesea agenți ai schimbării și factori determinanți ai progresului economic, social și ecologic.

3.2.3. În ce privește elaborarea politicilor, tinerii au potențialul de a pune sub semnul întrebării structurile și procedurile existente și de a aduce idei noi, dacă li se oferă această oportunitate. Ei pot contribui și la sugerarea unor soluții inovatoare pentru serviciile WASH și pentru gospodărirea apelor. În plus, ei sunt capabili și dispuși să stabilească rețele transfrontaliere, consolidând astfel cooperarea internațională.

3.2.4. Cu toate acestea, există mai multe obstacole în calea implicării active a tinerilor în guvernanța apei și în activitățile legate de apă, cum ar fi:

— prezența unor structuri nefavorabile incluziunii și nereprezentative: tinerii sunt adesea excluși din procesele decizionale, iar atunci când sunt totuși incluși, opiniile lor sunt adesea ignorate;

— obstacole legate de cunoștințe și competențe – problemele legate de apă necesită adesea cunoștințe specifice și expertiză tehnică;

— bariere lingvistice în cooperarea internațională;

— posibilități limitate de consolidare a capacităților;

— fragmentarea inițiativelor și organizațiilor de tineret.

([12]) JO C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.
([13]) *10 things you didn't know about the world's population* – Biroul reprezentantului secretarului general pentru tineret (un.org).
([14]) https://fieldsoflife.org/why-east-africa/.

3.2.5. Pentru a depăși aceste obstacole, precum și altele, tinerii trebuie să beneficieze de oportunități de educație și formare, începând de la o vârstă foarte fragedă. Acest lucru necesită resurse suficiente în termeni de cadre didactice disponibile în comunitățile locale și structuri de școlarizare la distanță. De asemenea, este nevoie de oportunități pentru ca tinerii, și în special tinerele fete și femeile, să poată avea acces la formare profesională și învățământ superior. Ar trebui să se pună accentul pe programe educaționale specifice tinerilor, ce integrează gestionarea durabilă a apei și diplomația în domeniul apei în programele lor de învățământ, garantând că generația următoare este conștientă de provocările prezente și viitoare din domeniul apei și bine pregătită pentru a le aborda. Pentru a asigura un impact mai larg, instrumentele și platformele digitale ar trebui valorificate pentru a stimula implicarea tinerilor din zonele îndepărtate și insuficient deservite, oferindu-le acces la educație, formare și forumuri de elaborare a politicilor.

3.2.6. Pe lângă competențele legate de apă, tinerii ar trebui să dobândească competențe civice și cetățenești generale pentru a fi mai în măsură să influențeze și să participe eficient la gospodărirea apelor și la elaborarea politicilor. Educația civică este, de asemenea, necesară din punctul de vedere al pregătirii pentru viitor, dat fiind că tinerii sunt liderii de mâine, și îi ajută să participe la politica publică de astăzi ([15]). De asemenea, ei ar trebui să dispună de competențe antreprenoriale și să fie încurajați și sprijiniți să înființeze întreprinderi, contribuind astfel la ocuparea forței de muncă.

3.3. *Capacitarea femeilor*

3.3.1. În întreaga lume, femeile și fetele sunt cele mai expuse stresului hidric ([16]), deoarece, în mod tradițional, lor le revine în primul rând greaua sarcină a aprovizionării cu apă. Cifrele arată că:

— în calitate de persoane responsabile pentru 72 % din aprovizionarea zilnică ([17]) cu apă a gospodăriilor, femeile din întreaga lume își petrec zilnic 200 de milioane de ore cu adusul apei ([18]);

— sarcina medie de apă se ridică la 30 kg de apă transportată zilnic: adesea în mai multe călătorii dus-întors spre sursa de apă ([19]);

— fetele tinere (sub 15 ani) riscă într-o proporție de două ori mai mare decât băieții să le revină sarcina aprovizionării gospodăriei cu apă, situație ce le expune la agresiuni și le împiedică să frecventeze școala ([20]);

— atunci când parcurg mulți kilometri în căutarea apei în locuri izolate și periculoase și așteaptă apoi la cozi lungi, femeile riscă să se confrunte cu situații de hărțuire.

3.3.2. Există dovezi științifice că un acces mai bun la servicii WASH le permite femeilor să aibă control mai mare asupra vieții lor la nivel personal, familial și comunitar, ceea ce, la rândul său, aduce avantaje și comunităților, dat fiind că:

— le permite femeilor să irige și să cultive culturi, obținând mai multe alimente pentru ele însele și pentru familiile lor;

— femeile sunt scutite de obligația de a investi timp și efort în aprovizionarea cu apă, astfel încât se pot implica în alte activități (educație, formare, antreprenoriat, locuri de muncă, cultură, dezvoltare personală și conducere), ceea ce le sporește apoi potențialul de a-și crește veniturile;

— îmbunătățește sănătatea reproductivă și îngrijirea copiilor;

— contribuie la creșterea PIB-ului.

([15]) Un exemplu excelent este Strategia Uniunii pentru Mediterana privind apa și implicarea tinerilor. În conformitate cu principiile de bază ale capacitării tinerilor în vederea gestionării durabile a apei, strategia oferă un cadru valoros pentru a spori participarea tinerilor la guvernanța și la procesele decizionale din domeniul apei. Ea subliniază necesitatea unor inițiative adaptate de consolidare a capacităților și a unor proiecte conduse de tineri, care sunt esențiale pentru a stimula inovarea și a garanta că tinerii sunt nu doar participanți, ci și lideri în sectorul apei. Strategia pledează pentru integrarea punctelor de vedere ale tinerilor, atât la nivel local, cât și la cel internațional.

([16]) JO C 349, 29.9.2023, p. 60.

([17]) ONU Femei.

([18]) *Collecting water is often a colossal waste of time for women and girls*, UNICEF.

([19]) FAO.

([20]) UNICEF.

3.3.3. Pentru a evita ca femeile și fetele să se concentreze exclusiv pe satisfacerea nevoilor de bază ale familiilor lor în zonele cu stres hidric și pentru a proteja mai bine sursele de apă, este crucial să se dispună de sisteme mai avansate de aprovizionare cu apă potabilă și de epurare a apelor uzate.

3.3.4. Un alt pilon al capacitării femeilor în sectorul apei este reprezentat de accesul la educație și la diverse oportunități de instruire. De asemenea, trebuie să se acorde atenția cuvenită unor oportunități diversificate și condiții de muncă decente pentru femei, inclusiv prevenirii discriminării, a hărțuirii și a oricărui tip de rele tratamente. În plus, femeilor ar trebui să li se ofere posibilități depline de antreprenoriat, pentru care – pe lângă educație – este nevoie de un acces legal la infrastructură, terenuri, resurse naturale și finanțare. Microfinanțarea poate fi un instrument valoros în acest sens.

3.3.5. Egalitatea de șanse în materie de educație, formare, muncă și antreprenoriat contribuie la asigurarea unei mai bune egalități de gen în general, demers care întâmpină adesea dificultăți, date fiind cultura și atitudinile din sânul comunităților. Ca atare, este vital ca publicul să fie sensibilizat cu privire la beneficiile egalității de gen și să fie identificate obstacolele structurale din calea ei.

3.3.6. Deși egalitatea de gen este o chestiune legată de drepturile omului, ea este esențială și pentru valorificarea întregului potențial al populațiilor de a consolida progresul economic, social și ecologic. Întrucât femeile sunt adesea responsabile de buna desfășurare a activităților zilnice și de compatibilizarea diverselor nevoi și resurse, ele au premise bune pentru a gestiona durabil resursele de apă și diplomația albastră și a garanta că un set mai larg de valori va fi integrat în deciziile cu impact asupra apei. Acest lucru este valabil atât pentru gospodărirea apelor la nivel practic, cât și pentru procesul decizional de la nivel politic și pentru diplomația din acest domeniu ([21]). Prin urmare, femeile ar trebui încurajate și sprijinite să caute un parcurs profesional în acest domeniu.

3.3.7. Femeile ar trebui să aibă dreptul de acces la funcții de conducere și să fie încurajate să dobândească expertiză tehnică și juridică și competențe de conducere pentru a-și valorifica potențialul în politică, afaceri, sectorul terțiar și orice altă organizație care contribuie la gestionarea durabilă a apei și la diplomația albastră. Prin urmare, ar trebui instituite programe specifice de mentorat pentru femei în domeniul gospodăririi apelor, pentru a le asigura accesul la oportunități de conducere și a le încuraja participarea la procesele decizionale de la toate nivelurile. În plus, este important ca femeile să fie sprijinite să aibă încredere în sine și să-și dezvolte cariera, inclusiv prin crearea de rețele la toate nivelurile, de la nivelul local la cel internațional. Printre exemplele existente se numără rețeaua „Femeile în diplomația din domeniul apei" din regiunea Nilului și rețeaua „Femeile și gospodărirea apelor" din Asia Centrală și Afganistan. Aceste rețele reprezintă o comunitate de practici; obiectivul global al rețelei „Femeile în diplomația din domeniul apei" este capacitarea femeilor și asumarea de către ele a unui rol de lider în procesul decizional de la nivel înalt referitor la bazinele hidrografice transfrontaliere.

3.4. *Implicarea populațiilor indigene și a comunităților locale (inclusiv a migranților și a persoanelor cu handicap)*

3.4.1. Populațiile indigene reprezintă 5 % din populația lumii și ocupă, dețin sau gestionează aproximativ 20-25 % din suprafața terestră a planetei ([22]). Pe teritoriile populațiilor indigene se găsesc multe surse cruciale de apă (turnuri de apă, zone umede și râuri) pe care le-au gospodărit și păstrat de milenii, adesea fără a căpăta recunoaștere din partea celor care au beneficiat de aceste eforturi. Aceste populații se numără printre primele care se confruntă cu probleme legate de apă din cauza dependenței lor extinse de resurse naturale și de ecosisteme, fiind deosebit de vulnerabile la efectele riscurilor legate de apă în domeniul securității alimentare, cum ar fi efectele asupra pescuitului, a vânătorii și a posibilităților de pășunat pentru animale. Aceste probleme sunt adesea legate de secete sau inundații, în timp ce în zona arctică posibilitățile de vânătoare se reduc din cauza topirii gheții ca efect al schimbărilor climatice, ceea ce împiedică deplasarea pe gheață.

([21]) Două exemple concrete: 1) studiul comparativ intitulat *Empowering Women in Water Diplomacy in the Middle East and North Africa (MENA)*, condus de Geneva Water Hub și GWP-Med. Studiul evidențiază rolul esențial pe care îl joacă femeile în diplomația în domeniul apei în regiunea MENA. El oferă informații valoroase cu privire la provocările și oportunitățile legate de capacitarea femeilor în acest domeniu, subliniind necesitatea unei intervenții specifice pentru a sprijini rolul de lider al femeilor în gospodărirea apelor și în diplomație; 2) programul de lucru pe tema *„Gender and wetlands, The Convention on Wetlands"* (ramsar.org).

([22]) https://siwi.org/publications/indigenous-people-water-and-climate-change/.

3.4.2. Femeile indigene se confruntă adesea cu probleme suplimentare din cauza originii lor etnice, a genului sau a apartenenței lor la populații indigene. Acest lucru se manifestă ca hărțuire, violență, discriminare la locul de muncă și lipsa unor drepturi politice și judiciare, inclusiv a dreptului la proprietate funciară și a accesului la resurse naturale ([23]). Cu toate acestea, în multe comunități, femeile indigene sunt cele care păstrează cunoștințele despre apă, iar implicarea lor semnificativă este esențială.

3.4.3. Populațiile indigene au, în general, o legătură veche și profundă cu apa, terenurile și zonele umede și o cunoaștere excepțională a modului de conservare, protejare și utilizare a acestor resurse într-un mod sustenabil, perspectivă legată adesea de propriile obligații de a proteja terenurile în contextul legăturii lor cu regiunile în care locuiesc. De exemplu, în Anzii peruvieni, comunitățile indigene plantează pe pantele muntoase abrupte un număr mare de lăstari de queuña rezistenți și cu creștere rapidă, pentru a preveni eroziunea și a stoca și filtra apa ce alimentează izvoarele și zonele umede din aval ([24]). Cunoștințele populațiilor indigene, pe care le transferă de la o generație la alta și adesea prin tradiții orale, trebuie privite ca sursă de inspirație ce trebuie explorată și utilizată prin parteneriate semnificative în multe contexte, inclusiv în diplomația din domeniul apei.

3.4.4. Pe de altă parte, este esențial să se îmbunătățească protecția drepturilor de proprietate intelectuală ale populațiilor indigene și comunităților locale legate de cunoștințele și manifestările tradiționale. Acest lucru este valabil pentru invenții bazate pe tradiții, expresii culturale, designul produselor, rețete și originea geografică a bunurilor și serviciilor ([25]).

3.4.5. În ciuda progreselor recente, există o nevoie evidentă să se instituie platforme proactive pentru o colaborare semnificativă între grupurile indigene și administrațiile naționale și locale, precum și cu comunitatea internațională, în ce privește practicile din domeniul apei. Un dialog adecvat, bazat pe interese și acorduri comune, este esențial pentru a asigura relații pe termen lung și o mai mare încredere și respect reciproc între guverne și comunitățile indigene, inclusiv femeile și tinerii din sânul acestora. Adesea, deciziile luate la nivel internațional nu țin seama de perspectivele, cunoștințele sau soluțiile popoarelor indigene. Ca atare, implicarea sistematică a populațiilor indigene în cooperarea internațională este și ea necesară pentru a garanta că drepturile omului sunt respectate și că potențialul acestor grupuri este explorat pe deplin.

3.4.6. Tuturor comunităților locale din orice regiune trebuie să li se ofere acces la infrastructură, informații și educație. Cu toate acestea, soluțiile practice ar trebui să țină seama în mod corespunzător de condițiile locale și de nivelul de dezvoltare, deoarece nevoile și posibilitățile celor care trăiesc în zone montane, insule și sate mici și izolate fără acces adecvat la apă sunt foarte diferite de cele din zonele mai dezvoltate, iar fiecare context va necesita soluții adecvate și adaptate împrejurării. Având în vedere că organizațiile societății civile de la nivel local joacă adesea un rol important în problemele legate de apă și în sprijinirea grupurilor vulnerabile, ele ar trebui să fie implicate în procesele locale de elaborare a politicilor.

4. **Oportunități de parteneriate pentru UE**

4.1. UE joacă un rol central în abordarea stresului hidric la nivel mondial prin intermediul relațiilor sale externe și al parteneriatelor sale internaționale, completate de programe ale donatorilor naționali. În virtutea cadrului său juridic avansat, al capacității sale tehnologice și al rolului său major de donator în acest domeniu, UE poate contribui pe scară largă la gestionarea durabilă a resurselor de apă, la accesul la apă și salubritate, la educație și formare, la guvernanța în domeniul apei și la soluționarea conflictelor. În acest context, UE poate utiliza și experiența sa în consolidarea egalității de gen și a elaborării politicilor participative, inclusiv în implicarea tinerilor, oferind orientări în acest sens. Instrumentele de microfinanțare în beneficiul grupurilor afectate ar putea fi foarte relevante în acest sens.

4.2. Africa Subsahariană a devenit un punct focal pentru diplomația albastră datorită condițiilor sale demografice, geografice și politice specifice. Întrucât este probabil ca destabilizarea Africii din cauza stresului hidric să se extindă în regiunea MENA și în UE, ducând la crize alimentare și ale migrației, adoptarea de către Europa a unei poziții proactive este o condiție *sine qua non*. Lacurile Victoria și Ciad și bazinele fluviilor Nil, Niger și Congo sunt puncte nevralgice de stres hidric ce necesită o atenție urgentă pentru a proteja mediul și a preveni dezastrele climatice și hidrologice care ar putea declanșa noi conflicte și valuri de migrație către Europa.

([23]) *Indigenous women's realities: Insights from the Indigenous Navigator*, Grupul de lucru internațional pentru aspecte legate de popoarele indigene (IWGIA) și OIM, 2020.
([24]) https://library.panos.co.uk/features/stories/seeds-of-water.html#0_00337302.
([25]) https://www.wipo.int/sme/en/traditional-knowledge.html.

4.3. În cadrul Global Gateway ([26]) și al strategiei de securitate economică a UE ([27]), Africa este un partener esențial al UE. Având în vedere că alte puteri mondiale, în special China și India, fac eforturi să se implanteze activ în Africa, cooperarea cu acest continent este, neîndoios, o chestiune foarte importantă pentru securitatea economică și geopolitică și poziția strategică globală a UE. Ca atare, este imperativ ca UE să elaboreze o strategie cuprinzătoare pentru Africa, diplomația albastră fiind o parte indispensabilă a sa.

4.4. Date fiind provocările din zonele cu stres hidric, în special din Africa Subsahariană, și riscurile și oportunitățile pe care acestea le implică pentru UE, CESE recomandă instituirea unui **program de parteneriat emblematic** pentru cel puțin un caz-pilot din Africa, care să acopere diversele elemente ale capacitării într-un mod integrat. CESE propune includerea în program a următoarelor măsuri:

4.4.1. cooperare și sprijinire a dezvoltării unei **infrastructuri** de apă potabilă și ape uzate și a unor servicii conexe, pentru a îmbunătăți accesul la serviciile WASH, cu un accent special pe sustenabilitate, impactul asupra mediului și pe eforturile de refacere;

4.4.2. sprijinirea consolidării capacităților în materie de educație și de formare la nivel local, facilitarea schimburilor de studenți cu UE și promovarea oportunităților oferite de rezerva de talente a UE ([28]), evitând exodul creierelor și promovând migrația circulară pentru a consolida **competențele și aptitudinile** necesare pentru a gestiona durabil apa și pentru diplomația albastră. Educația pentru fete și femei ar trebui să beneficieze de eforturi specifice;

4.4.3. instituirea unei cooperări în domeniul **tehnologiilor albastre**, însoțită de tehnologiile necesare în sectorul electricității, contribuind astfel la îmbunătățirea accesului la servicii WASH, la eficiența utilizării apei, la controlul poluării și la securitatea aprovizionării cu apă potabilă. La alegerea tehnologiilor, ar trebui să se țină seama în mod corespunzător de condițiile locale;

4.4.4. îmbunătățirea condițiilor și capacităților pentru a crea întreprinderi locale în vederea promovării **spiritului antreprenorial** și a ocupării forței de muncă. În rândul antreprenorilor, un sprijin specific ar trebui să fie acordat tinerilor și femeilor;

4.4.5. promovarea punerii în aplicare a convențiilor internaționale în domeniul muncii, pentru a asigura **condiții de muncă** decente. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită principiului nediscriminării pe criterii de gen și origine etnică și respectării drepturilor omului;

4.4.6. stabilirea unei cooperări cu factorii de decizie la nivel local și cu diverse grupuri, pentru a consolida **procesul participativ de elaborare a politicilor și diplomația albastră**. Această interacțiune multipartită ar trebui să vizeze capacitarea tinerilor, a femeilor și a populațiilor indigene, pentru a preveni și soluționa problemele și conflictele legate de apă;

4.4.7. cooperare în dezvoltarea infrastructurii și conexiunilor digitale, pentru a valorifica oportunitățile oferite de **digitalizare** în gospodărirea apelor, în educație și comunicare. Acest lucru ar trebui să fie însoțit de eforturi de dezvoltare a competențelor digitale în comunitățile locale;

4.4.8. implicarea **societății civile din UE** în program, pentru a îmbunătăți cunoștințele și schimbul de experiență la nivel local. Ar trebui să fie utilizate pe deplin actualele structuri de cooperare;

4.4.9. alocarea unei **finanțări** suficiente programului, inclusiv pentru dezvoltarea infrastructurii, a educației, a dialogului multipartit și a întreprinderilor, pentru a garanta că măsurile de mai sus sunt puse în aplicare;

([26]) https://www.eesc.europa.eu/ro/our-work/opinions-information-reports/opinions/global-gateway/opinions.
([27]) https://www.eesc.europa.eu/ro/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-economic-security-strategy.
([28]) JO C 75, 29.9.2023, p. 136.

4.4.10. **monitorizarea și evaluarea** punerii în aplicare și a impactului programului, în vederea extinderii sale în viitor. Accentul principal ar trebui pus pe rezultatele obținute de program cu privire la tineri, femei și la comunitățile locale și regionale, atât ca destinatari, cât și ca actori în gospodărirea apelor și în politicile aferente.

Bruxelles, 4 decembrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE